

Considerații privind auditul intern în contextul guvernanței corporative

Drd. Mădălina PREDA,
Academia de Studii Economice din București,
e-mail: predamadalina17@stud.ase.ro

Prof.univ.dr. Aurelia ȘTEFĂNESCU,
Academia de Studii Economice din București,
e-mail: aurelia.stefanescu@cig.ase.ro

Rezumat

Mediul economic globalizat și expus turbulențelor financiare, sanitare, politice, sociale, generează incertitudini și provocări la nivelul mediului de afaceri. Astfel, companiile sunt expuse unui portofoliu de riscuri intercorelate, diverse și complexe, ceea ce implică o abordare proactivă în gestionarea acestora, dar și o relaționare bazată pe transparență, coerență, credibilitate, cu părțile interesate. Din această perspectivă, auditul intern și guvernanța corporativă reprezintă pilonii unui mediu de afaceri atractiv și sustenabil. Cercetarea are două componente: prima componentă include revizuirea literaturii și a reglementărilor în domeniu; cea de a doua componentă include o cercetare cantitativă privind gradul de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze, incluse în indicele BET – NG, în materie de audit intern, din perspectiva guvernanței corporative. Rezultatele cercetării au evidențiat o evoluție eterogenă de conformare a companiilor analizate, dar și continuarea eforturilor acestora de a-și îmbunătăți practicile de guvernanță corporativă și de conformitate, pentru a asigura un mediu de afaceri transparent, credibil, responsabil și sustenabil. Raportat la modelul de guvernanță adoptat de către companii, analiza a relevat o creștere a gradului de conformare în materie de audit intern a companiilor care au adoptat modelul dualist.

Rezultatele cercetării adaugă valoare pe de o parte, literaturii de specialitate, iar pe de altă parte, părților interesate circumscrise industriei de petrol și gaze, mediului economico-social și de reglementare, în vederea îmbunătățirii și consolidării practicilor de guvernanță corporativă privind auditul intern.

Cuvinte cheie: *audit intern; guvernanță corporativă; conformitate; industria de petrol și gaze; Bursa de Valori București; părți interesate;*

Clasificare JEL: *G38, M42, M48, M16*

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Preda, M., Ștefănescu, A. (2024), Internal Audit Considerations in the Context of Corporate Governance, *Audit Financiar*, vol. XXII, no. 3(175)/2024, pp. 559-569, DOI: 10.20869/AUDITF/2024/175/021

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2024/175/021>
Data primirii articolului: 24.04.2024
Data revizuirii: 13.05.2024
Data acceptării: 10.07.2024

Introducere

În contextul unei economii globale, dominată de turbulențe politice, sociale, sanitare, incertitudinile financiare de la nivelul companiilor cresc exponențial, iar nevoia de transparență și credibilitate a investitorilor și a altor părți interesate înregistrează un trend ascendent. Astfel, preocuparea pentru gestionarea proactivă a riscurilor la care sunt expuse companiile, asigurarea sustenabilității pe termen lung a acestora, dar și construirea unui cadru de relaționare transparent, coerent, credibil și solid cu investitorii și părțile interesate, care să răspundă așteptărilor acestora, prezintă interes la nivel bidimensional. Prin urmare, auditul intern și guvernanta corporativă sunt actorii indestructibili, creatori de plusvaloare la nivelul companiilor.

Industria petrolului și a gazelor se numără printre cele mai expuse provocărilor multidimensionale, cum sunt politicile guvernamentale, prețurile materiilor prime, inovațiile tehnologice, războiul ruso – ucrainean.

Din această perspectivă, obiectivul cercetării este de identifica și analiza gradul de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze, cotate la Bursa de Valori București (BVB), în materie de audit intern, din perspectiva guvernantei corporative.

Considerăm că rezultatele cercetării vor adăuga valoare literaturii de specialitate, dar vor fi utile și părților interesate circumscrise industriei de petrol și gaze, mediului economico-social și de reglementare în vederea îmbunătățirii și consolidării practicilor de guvernanta corporativă privind auditul intern.

Lucrarea este structurată astfel: prima secțiune este dedicată abordărilor conceptuale; cea de doua secțiune prezintă metodologia cercetării, iar secțiunea a treia include rezultatele și discuțiile. Lucrarea se încheie cu concluzii, limitele cercetării și direcțiile viitoare de cercetare.

Revizuirea literaturii de specialitate

Trendul ascendent al importanței auditului intern și guvernantei corporative la nivelul companiilor, a generat o diversitate de abordări și la nivel conceptual. Prin recurs la analiza bibliometrică, Behrend și Eulerich (2019) au evidențiat evoluția auditului intern, de la calitatea de sursă

informațională pentru auditul extern, la cea de actor influent al guvernantei corporative.

Tumwebaze et. al (2018) au identificat o asociere pozitivă și semnificativă între funcția de audit intern, guvernanta corporativă și responsabilitate.

În viziunea altor autori (Khan și Liu, 2023), funcționalitatea auditului intern și guvernanta corporativă influențează în mod semnificativ sustenabilitatea corporativă, performanța firmei și performanța de mediu. Autorii susțin că CEO și managerii din companiile multinaționale de top din Pakistan trebuie să se concentreze asupra funcționalității auditului intern, ce are rol de mediator al guvernantei corporative care, la rândul său, încurajează sustenabilitatea corporativă, performanța firmei și performanța de mediu. O idee similară este susținută de către Alfalah et al.(2022). Rezultatele cercetării obținute prin investigarea opiniilor managerilor companiilor din industria de telecomunicații din Arabia Saudită au relevat că actorii guvernantei corporative, auditul intern, comitetul de audit intern și dimensiunea consiliului prezintă o relație semnificativă și pozitivă cu performanța companiei.

Prin recurs la teoria instituțională și teoria agenției, Rehman (2021) consideră că guvernanta corporativă are un impact direct și semnificativ asupra auditului intern, iar pentru a răspunde așteptărilor acționarilor, auditul intern trebuie să se conformeze reglementărilor și practicilor guvernantei corporative.

Rezultatele cercetării efectuate de către El-Sayed Ebaid (2021) prin investigarea opiniilor managerilor de audit intern ai companiilor cotate la Bursa de Valori din Egipt, au evidențiat limitări ale funcției de audit intern și, implicit, limitarea rolului său în cadrul guvernantei corporative.

Din perspectiva companiilor cotate la Bursa de Valori din Atena, Vadas et al. (2019) au relevat că valoarea adăugată de auditul intern guvernantei corporative este afectată de anumite caracteristici specifice ale companiei, cum ar fi dualitatea CEO și calitatea comitetului de audit.

În contextul unei economii bazate pe petrol în Arabia Saudită, Alzeban (2015) consideră că elementele definitorii ale comitetului de audit, cum ar fi independența membrilor, competențele în domeniul auditului și contabilității, împreună cu interacțiunile acestora cu conducerea auditului intern, au un impact semnificativ asupra nivelului de conformare cu Standardele Profesionale pentru Practica de Audit Intern. De asemenea, se constată că durata mandatului șefului

auditului intern reprezintă un alt aspect crucial care influențează gradul de conformare cu aceste standarde.

Prin analiza importanței acordată guvernancei corporative la nivelul a 16 companii non-financiare listate la Bursa de Valori București, rezultatele cercetării efectuate de Crina (2016) au relevat un grad de conformare de peste 70% cu prevederile Codului de Guvernanță Corporativă.

Rezultatele altor studii realizate în literatura de specialitate (Rogoz și Stoica, 2022) cu privire la analiza categoriei B – din cadrul Declarației de conformitate „Aplici sau Explici” pe un eșantion de companii listate la Bursa de Valori București în perioada 2017-2019 au indicat o evoluție pozitivă a indicelui care măsoară gradul de aplicare a recomandărilor de guvernanță corporativă pentru toate recomandările din categoria B a declarației de conformitate. Totuși, un procent semnificativ de companii nu au respectat recomandările CGC în ceea ce privește independența administratorilor și a membrilor comitetului de audit.

Dintr-o altă perspectivă, rezultatele studiului efectuat de către Albu și Girbină (2015) au relevat dificultăți semnificative în aplicarea Declarației “Aplici sau explici” în cazul companiilor tranzacționate la Bursa de Valori București în perioada 2010-2011. Deși există gradual îmbunătățiri, atât din punct de vedere al nivelului de conformitate cu recomandările de guvernanță corporativă, cât și din punct de vedere al calității explicațiilor oferite în caz de non-conformitate, se consideră că sunt necesare eforturi considerabile pentru a atinge standardele internaționale în acest domeniu. Cu toate acestea, se observă că la nivelul companiilor mai mari, cele de prim rang și cele cu consilii de administrație mai mari, există tendința de a respecta mai bine principiile de guvernanță corporativă și de a oferi explicații mai detaliate în caz de non-conformitate.

Din perspectiva independenței comitetului de audit, 13 companii dintr-un eșantion de 16 nu asigură independența acestuia conform Codului de Guvernanță Corporativă. Asigurarea independenței consiliului de administrație, cât și respectarea reglementărilor în vigoare cu privire la componența acestuia, este realizată doar în proporție de 27% din cazuri (Feleagă et al, 2011).

Raportat la reglementările în domeniu la nivel național, activitatea de audit intern trebuie să evalueze și să contribuie la îmbunătățirea proceselor de guvernanță. În acest sens, auditul intern trebuie să evalueze expunerile la risc privind guvernanța organizației, operațiunile și

sistemele informaționale privind: îndeplinirea obiectivelor strategice ale organizației, fiabilitatea și integritatea informațiilor financiare și operaționale, eficacitatea și eficiența operațiunilor și programelor, protejarea activelor, conformitatea cu legi, regulamente, politici, proceduri și contracte (Standardele de Audit Intern, 2017).

Entitățile ale căror situații financiare anuale sunt supuse, potrivit legii, auditului statutar sunt obligate să organizeze și să asigure exercitarea activității de audit intern, potrivit legii (Legea 162/2017).

De asemenea, companiile trebuie să organizeze audituri interne în scopul de a evalua în mod independent, periodic, siguranța și eficiența sistemului de gestiune a riscului și control intern și practicile de guvernanță corporativă. Din aceeași perspectivă, la nivelul companiilor trebuie să existe un comitet de audit independent care să poată asigura integritatea raportării financiare și a sistemului de control intern, inclusiv a procedurilor de audit intern și extern (CGC, 2017).

Din punct de vedere al modelelor de guvernanță corporativă aplicabile companiilor, reglementările locale prezintă două modele de guvernanță, respectiv modelul unitar și modelul dualist (Legea societăților comerciale nr. 31/1990 cu modificările și completările ulterioare).

Modelul unitar de guvernanță corporativă prezintă următoarele coordonate principale: conducerea trebuie să fie realizată de către consiliul de administrație, respectiv directorii, fiind numit pe un mandat de 4 ani de către Adunarea Generală a Acționarilor; consiliul de administrație poate crea comitete consultative formate din cel puțin doi membri ai consiliului și însărcinate cu desfășurarea de investigații și cu elaborarea de recomandări pentru consiliu, în domenii precum auditul, remunerarea administratorilor, directorilor, cenzorilor și personalului sau nominalizarea de candidați pentru diferitele posturi de conducere.

Pentru modelul dualist de guvernanță corporativă, coordonatele principale sunt: conducerea companiei revine directoratului și consiliului de supraveghere; consiliul de supraveghere poate crea comitete consultative, respectiv comitetul de remunerare, comitetul de nominalizare, comitetul de audit.

Având în vedere obiectivele stabilite ale studiului, respectiv identificarea și analiza gradului de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze, în materie de audit intern, din perspectiva guvernancei corporative, au fost definite următoarele ipoteze de cercetare:

I₁: Gradul de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze, în materie de audit intern, din perspectiva guvernării corporative, s-a îmbunătățit odată cu adoptarea CGC.

I₂: Gradul de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze, în materie de audit intern, din perspectiva guvernării corporative, este influențat de modelul de guvernanță corporativă adoptat.

Metodologia cercetării

Pentru realizarea obiectivului cercetării, respectiv de a identifica și analiza gradul de conformare al companiilor cotate la BVB cu prevederile Secțiunii B

Sistemul de gestiune a riscului și de control intern a Declarației de conformare sau neconformare (Declarației *Aplici* sau *Explici*) din cadrul CGC, am recurs la metodologia de cercetare de tip cantitativ. Această declarație se elaborează de către companiile tranzacționate pe piața reglementată a BVB. Astfel, conform CGC (2017), entitățile economice care adoptă CGC vor întocmi și transmite anual, către BVB, o declarație care va conține informațiile privind recomandările CGC.

Potrivit CGC, Secțiunea B – *Sistemul de gestiune a riscului și de control intern* cuprinde 12 prevederi cu privire la componența și activitatea comitetului de audit, precum și activitatea de audit intern, prezentate în **Tabelul nr. 1**.

Tabelul nr. 1. Prevederile Secțiunii B – Sistemul de gestiune a riscului și de control intern	
Prevedere	Explicații
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Înființarea unui comitet de audit, unde cel puțin un membru trebuie să fie neexecutiv independent. • Majoritatea membrilor, inclusiv președintele, să dețină calificări adecvate. • Cel puțin un membru al comitetului de audit să dețină experiență în audit sau în contabilitate. • În cazul societăților din categoria Premium, comitetul de audit să fie format din cel puțin trei membri și majoritatea independenți.
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Președintele comitetului de audit: membru neexecutiv independent.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Comitetul de audit efectuează o evaluare anuală a sistemului de control intern.
B.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea trebuie să aibă în vedere eficacitatea și sfera de acoperire a auditului intern, gestionarea riscului și controlul intern, precum și modalitatea de soluționare a deficiențelor identificate.
B.5.	<ul style="list-style-type: none"> • Comitetul de audit evaluează conflictele de interese.
B.6.	<ul style="list-style-type: none"> • Comitetul de audit evaluează eficiența sistemului de control intern și de gestionare a riscului.
B.7.	<ul style="list-style-type: none"> • Comitetul de audit: monitorizează aplicarea standardelor legale și de audit intern; primește și evaluează rapoartele de audit intern.
B.8.	<ul style="list-style-type: none"> • Rapoartele sau analizele inițiate de către comitetul de audit trebuie urmate de raportări periodice, care trebuie înaintate ulterior Consiliului.
B.9.	<ul style="list-style-type: none"> • Niciunui acționar nu i se poate acorda tratament preferențial față de alți acționari în legătură cu tranzacții și acorduri încheiate.
B.10.	<ul style="list-style-type: none"> • Consiliul adoptă o politică care asigură că orice tranzacție a societății cu oricare dintre societățile cu care are relații strânse, a cărei valoare este egală cu sau mai mare de 5% din activele nete ale societății, este aprobată de Consiliu în urma unei opinii cu caracter obligatoriu a comitetului de audit.
B.11.	<ul style="list-style-type: none"> • Auditurile interne trebuie efectuate de către o divizie separată structural (departamentul de audit intern) din cadrul societății sau prin angajarea unei entități terțe independente.
B.12.	<ul style="list-style-type: none"> • Departamentul de audit intern raportează din punct de vedere funcțional către Consiliu prin intermediul comitetului de audit, iar administrativ raportează direct directorului general executiv.

Sursă: *Prelucrare Proprie*

Cercetarea a fost realizată pe baza unui eșantion de 6 companii cotate la BVB din industria de petrol și gaze ce au elaborat și publicat Declarația *Aplici* sau *Explici*, în perioada 2017-2022. În acest sens, am investigat

Rapoartele anuale ale administratorilor, disponibile public pe website-ul BVB.

În stabilirea eșantionului au fost luate în considerare companiile aparținând indicelui BET – NG

(Bucharest exchange trading energy & related utilities index), având în vedere faptul că acesta se concentrează pe companiile din sectorul energiei și utilităților, inclusiv cele din industria petrolului și gazelor. Indicele reflectă performanța companiilor din acest domeniu și oferă investitorilor o imagine

generală a evoluției acestui sector pe piața de capital din România. La data colectării informațiilor, respectiv aprilie 2024, în componența indicelui BET – NG se includ 10 companii. Detalii cu privire la companiile și activitatea desfășurată de către acestea sunt prezentate în **Tabelul nr. 2**.

Tabelul nr. 2. Componența indicelui BET – NG		
Nr. crt.	Denumire Companie	Detalii Companie
1	OMV Petrom S.A.	Principalul producător de țitei, furnizează circa jumătate din producția internă de gaze.
2	Oil Terminal S.A.	Ocupă o poziție strategică în Zona Mării Negre, fiind cel mai mare terminal petrolier operator de produse petroliere din portul Constanța.
3	S.P.E.E.H. Hidroelectrică S.A.	Lider în producția de energie electrică
4	S.N.G.N. Romgaz S.A.	Producător de gaze naturale din România, având ca obiect de activitate extracția hidrocarburilor.
5	Societatea Energetică Electrică S.A.	Jucător-cheie pe piața de distribuție și furnizare a energiei electrice.
6	S.N. Nuclearelectrică S.A.	Unicul producător de energie de origine nucleară din România.
7	S.N.T.G.N. Transgaz S.A.	Obiectul principal de activitate este transportul de gaze naturale.
8	C.N.T.E.E. Transelectrica	Operatorul național de transport de energie electrică.
9	Rompetrol Rafinare S.A.	Unicul producător intern de produse petrochimice.
10	Conpet S.A.	Are ca principal obiect de activitate aprovizionarea cu țitei, intern și din import.

Sursă: Prelucrare Proprie

Opțiunea pentru companiile din industria petrolului și a gazelor, cotate la BVB, o argumentăm prin faptul că aceasta a fost supusă unor schimbări semnificative, inclusiv schimbări în politicile guvernamentale, fluctuații ale prețurilor materiilor prime și inovațiile tehnologice, precum și războiul ruso-ucrainean. Companiile incluse în eșantion au calitatea de producători, furnizori și operatori de transport din industrie. Din totalul de 10 companii ce compun Indicele BET – NG, au fost selectate 6 companii (60%), respectiv: OMV Petrom S.A., Oil Terminal S.A., S.N.G.N. Romgaz S.A., S.N.T.G.N. Transgaz S.A., Rompetrol Rafinare S.A., Conpet S.A., pentru perioada 2017-2022. Cercetarea se rezumă la perioada 2017-2022, din cauza limitării informațiilor pentru perioadele anterioare sau ulterioare perioadei analizate. Analiza a cuprins un număr total de 36 de Declarații de Conformitate *Aplici sau Explici*.

Pentru a determina gradul de conformitate, în prima etapă fiecare prevedere a fost evaluată și i s-a acordat valoarea 1 în cazul în care era conformă și valoarea 0 în caz contrar (prevedere neconformă, neconformă parțial). Apoi, gradul de conformitate a fost calculat pentru fiecare

companie prin raportarea numărului total de prevederi respectate la numărul total de prevederi incluse în secțiunea de interes. În plus, gradul de conformitate anual pentru fiecare companie a fost calculat ca raport între numărul total de prevederi respectate și numărul total de prevederi din secțiunea B referitoare la *Sistemul de gestionare a riscului și control intern*.

Considerăm că analiza conformității auditului intern cu prevederile CGC oferă o imagine asupra modului în care companiile din industria petrolului și a gazelor își gestionează riscurile și își structurează guvernancea corporativă pentru a răspunde provocărilor economice la nivel global. Industria petrolului și a gazelor este adesea un sector cheie în economiile multor țări, prin urmare, riscurile de la nivelul companiilor necesită o abordare atentă și o guvernance corporativă solidă pentru a asigura gestionarea și minimizarea lor.

Rezultate și discuții

Prin investigarea informațiilor incluse în Rapoartele anuale întocmite în perioada

2017-2022 și în Declarațiile de conformitate *Aplici sau Explici*, disponibile public pe site-ul BVB, am evaluat gradul de conformare anual al

companiilor selectate cu prevederile Secțiunii B *Sistemul de gestiune a riscului și de control intern* din CGC (Tabelul nr. 3).

**Tabelul nr. 3. Gradul de conformare al companiilor cu prevederile Secțiunii B
Sistemul de gestiune a riscului și de control intern**

Denumire companie	Grad de conformitate						Grad mediu de conformitate
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
OMV Petrom S.A.	83%	83%	83%	83%	92%	92%	84,72%
S.N.G.N. Romgaz S.A.	58%	100%	75%	92%	83%	92%	87,50%
S.N.T.G.N. Transgaz S.A.	92%	92%	92%	92%	92%	92%	92,36%
CONPET SA	92%	92%	92%	92%	92%	100%	95,83%
Oil Terminal S.A.	92%	100%	100%	100%	100%	100%	84,03%
Rompetrol Rafinare S.A.	25%	58%	83%	83%	83%	83%	69,44%

Sursă: *Prelucrare Proprie*

Gradul de conformare anual analizat din punct de vedere al tuturor cerințelor cuprinse în Secțiunea B *Sistemul de gestiune a riscului și de control intern* din cadrul Declarației de conformitate *Aplici sau Explici* a înregistrat un trend eterogen, la nivelul companiilor analizate prezentându-se situații precum: stabilitate în timp, fluctuații, tendințe ascendente.

Conpet SA și Transgaz S.A. au înregistrat cele mai ridicate grade medii de conformare, ceea ce relevă un angajament constant și un nivel înalt de respectare a prevederilor de guvernare corporativă pe parcursul întregii perioade analizate. Aceste companii pot fi considerate modele de bune practici în ceea ce privește guvernarea corporativă. Gradul de conformare este constant în prima parte a perioadei analizate, respectiv ascendent în perioada 2021 – 2022, indicând o îmbunătățire semnificativă în conformare cu prevederile.

O situație similară s-a observat și în cazul Transgaz, companie ce a prezentat pe întreaga perioadă analizată un grad de conformare de 92%, indicând un nivel ridicat de respectare a prevederilor, precum și în cazul Rompetrol Rafinare S.A., ce a prezentat un trend ascendent, începând de la un grad de conformare de 25% în 2017 și ajungând la 83% în 2022. Deși nivelul gradului de conformare a înregistrat un trend ascendent, compania a

înregistrat un grad mediu de conformitate redus. Acesta ar putea fi explicat de dificultățile sau provocările în implementarea și menținerea practicilor de guvernare corporativă în conformitate cu cerințele CGC.

Compania Oil Terminal S.A. a prezentat de asemenea un nivel ridicat de respectare a prevederilor, iar, începând cu anul 2018, gradul de conformare a fost de 100%. Pe de altă parte, Romgaz S.A a prezentat un trend variabil, pornind de la un grad de conformare de 58% în 2017, atingând un maxim de 100% în 2018 și înregistrând apoi fluctuații între 75% și 92% în perioada 2019-2022.

Complementar aspectelor menționate anterior, în cadrul cercetării, pentru fiecare prevedere individuală din Secțiunea B a CGC, am calculat gradul de conformare la nivelul perioadei analizate, respectiv 6 ani. Analiza a avut drept scop identificarea evoluției companiilor din punct de vedere al respectării prevederilor în timp și identificarea factorilor care au contribuit la nerespectarea sau nerespectarea integrală. Nerespectarea prevederilor de guvernare corporativă are un impact semnificativ asupra încrederii investitorilor și a altor părți interesate cu privire la capacitatea companiei de a activa în cadrul industriei, de o manieră transparentă, etică și responsabil. Gradul de conformare la nivel de prevedere, pentru fiecare companie inclusă în eșantion, este prezentat în **Tabelul nr. 4**.

Tabelul nr. 4. Analiza gradului de conformare a companiilor la nivel de prevedere în perioada 2017–2022

Prevedere	OMV Petrom S.A.	S.N.G.N. Romgaz S.A.	S.N.T.G.N. Transgaz S.A.	Conpet S.A.	Oil Terminal S.A.	Rompetrol Rafinare S.A.
B.1.	67%	83%	100%	100%	83%	83%
B.2.	67%	100%	100%	100%	100%	83%
B.3.	100%	67%	100%	100%	100%	67%
B.4.	100%	83%	100%	100%	100%	67%
B.5.	100%	17%	100%	100%	100%	0%
B.6.	100%	67%	100%	100%	100%	67%
B.7.	100%	100%	100%	100%	100%	83%
B.8.	100%	100%	100%	100%	100%	83%
B.9.	100%	100%	100%	100%	100%	100%
B.10.	100%	83%	0%	17%	100%	0%
B.11.	100%	100%	100%	100%	100%	100%
B.12.	0%	100%	100%	100%	100%	83%

Sursă: Prelucrare Proprie

OMV Petrom S.A., în contextul guvernancei corporative și a sistemului de gestionare a riscului și de control intern, prezintă pe parcursul perioadei analizate o conformare parțială cu prevederile referitoare la comitetul de audit și independența acestuia, având o rată medie de conformare la nivel de prevedere (B.1 și B.2) de aproximativ 67%. În această perioadă, președintele comitetului de audit sau o parte dintre membrii acestuia nu au îndeplinit criteriile de independență, conform Secțiunii B.1. Pe de altă parte, raportarea departamentului de audit intern a influențat într-un sens negativ gradul de conformare global. OMV Petrom S.A. a prezentat o conformare parțială în toți anii analizați, cu o rată medie de conformare de aproximativ 0%. Deși raportarea administrativă se face către directorul general executiv, funcțiile de raportare pe linie funcțională către directorat au determinat conformarea doar parțială. În general, compania acordă atenție aspectelor legate de comitetul de audit și raportarea departamentului de audit intern pentru a asigura o guvernare corporativă eficientă și respectarea standardelor de control intern.

Analiza Romgaz S.A. a evidențiat perioade în care conformarea a fost parțială sau nu a fost respectată. Prevederile nerespectate au inclus aspecte critice ale sistemului de gestionare a riscului și de control intern, ca de exemplu responsabilitatea privind monitorizarea eficacității sistemelor de control intern, de audit intern și de management al riscurilor, precum și evaluarea conflictelor de interese în legătură cu tranzacțiile societății cu părțile afiliate. Impactul acestor limite ar putea fi semnificativ și ar putea include expunerea la riscuri mai

mari, pierderea încrederii investitorilor și a altor părți interesate în capacitatea companiei de a gestiona riscurile și potențialele consecințe legale și financiare. Cu toate acestea, Romgaz a întreprins eforturi pentru a remedia aceste limite, prin revizuirea regulamentelor interne, respectiv pentru a îmbunătăți sistemele de raportare și monitorizare prin evaluări anuale cu privire la eficiența sistemului de control intern și a sistemului de gestiune a riscului.

Transgaz S.A. a respectat în mod constant prevederile Secțiunii B *Sistemul de gestiune a riscului și de control intern*, având un grad de conformare de 100% pentru majoritatea prevederilor, în perioada 2017-2022. Cu toate acestea, în ceea ce privește prevederea B.10, care se referă la adoptarea unei politici privind tranzacțiile cu societățile cu care are relații strânse, în special cele în valoare de 5% sau mai mult din activele nete ale companiei, se observă că aceasta nu a fost respectată, conform datelor furnizate. Absența unei politici clar definite și a procedurilor stabilite pentru gestionarea tranzacțiilor cu societățile afiliate poate genera o limitare a transparenței și controlului adecvat pentru astfel de tranzacții.

Conpet S.A. a demonstrat un nivel ridicat de conformare, cu un procent de respectare a prevederilor de 100% în cea mai mare parte a perioadei analizate, cu excepția prevederii B.10, legată de participarea la adunările generale ale acționarilor, unde există o discrepanță. Totuși, conformarea constantă cu celelalte prevederi reflectă o atenție continuă acordată guvernancei

corporative și controlului intern. Conformarea începând cu anul 2022 cu prevederea B.10, ca urmare a adoptării unei politici privind tranzacțiile cu părțile afiliate reprezintă un pas semnificativ. Această acțiune indică un angajament al companiei față de îmbunătățirea guvernantei corporative și gestionarea riscurilor. Astfel, se consolidează procesul de implementare a practicilor riguroase și transparente în ceea ce privește tranzacțiile cu părți afiliate, aspect esențial pentru asigurarea unui mediu de afaceri sănătos și al unei guvernante corporative solide.

Oil Terminal S.A. a prezentat în perioada 2017-2022 un nivel ridicat al gradului de conformare, fiecare prevedere fiind 100%, cu excepția prevederii B.1., ce a prezentat un grad de conformare de 83%. Prevederea B.1. a fost marcată ca „Respectat parțial” pentru anul 2017, deoarece în acea perioadă nu era funcțional un consiliu de administrație conform cerințelor legale. Totuși, au fost inițiate proceduri pentru a remedia această situație și pentru a constitui un consiliu de administrație în conformitate cu prevederile legislative. Conformarea în procent de 100% cu prevederile privind gestionarea riscului și controlul intern începând cu anul 2018, arată angajamentul companiei față de menținerea și îmbunătățirea standardelor de guvernanta corporativă în timp.

Rompetrol Rafinare S.A., a prezentat în mod constant un nivel ridicat al prevederilor nerespectate în perioada 2017-2022. În anul 2017, compania nu a respectat în totalitate

prevederile referitoare la constituirea comitetului de audit, fiind menționat faptul că acesta nu a fost înființat în cursul anului respectiv. Această situație a fost recurentă și în anii următori, iar implementarea acestei cerințe a fost amânată pentru anii viitori. În perioada 2018-2022, prevederile nerespectate au inclus în principal responsabilitatea privind monitorizarea eficacității sistemelor de control intern, de audit intern și de management al riscurilor, fapt ce are un impact semnificativ asupra capacității companiei de a gestiona riscurile și de a asigura conformitatea cu reglementările și standardele relevante. Cu toate acestea, este important să menționăm că Rompetrol Rafinare S.A. a manifestat o tendință de îmbunătățire a conformării cu prevederile, în decursul perioadei, ceea ce relevă că entitatea și-a concentrat eforturile pe remedierea deficiențelor și implementarea unor politici și proceduri mai eficiente pentru gestionarea riscurilor și a controlului intern.

Având în vedere gradul de conformare fluctuant al companiilor din industria de petrol și gaze, în materie de audit intern, din perspectiva guvernantei corporative, ipoteza de cercetare conform căreia companiile și-au îmbunătățit gradul de conformare odată cu adoptarea CGC, nu este validată.

În ceea ce privește modelele de guvernanta corporativă adoptate de către companiile incluse în eșantionul de cercetare, în perioada analizată, acestea sunt prezentate în **Tabelul nr. 5**.

Tabelul nr. 5. Modelele de guvernanta corporativă ale companiilor din industria de petrol și gaze

Denumire companie	Modelele de guvernanta corporativă					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
OMV Petrom S.A.	Dualist	Dualist	Dualist	Dualist	Dualist	Dualist
S.N.G.N. Romgaz S.A.	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar
S.N.T.G.N. Transgaz S.A.	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar
CONPET SA	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar
Oil Terminal S.A.	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar
Rompetrol Rafinare S.A.	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar	Unitar

Sursă: Prelucrare Proprie

Analiza tipologiei modelului de guvernanta corporativă evidențiază că cea mai mare parte a companiilor au adoptat modelul unitar și o singură companie modelul dualist. Astfel, analiza gradului de conformare al companiilor în materie de audit intern, din perspectiva modelului de guvernanta corporativă adoptat (**Tabelele**

nr. 3 și 5) relevă că OMV Petrom S.A., ce are un model dualist de guvernanta, și-a îmbunătățit progresiv gradul de conformare în materie de audit intern odată cu adoptarea CGC. În cazul celorlalte companii, administrate pe modelul unitar de guvernanta, gradul de conformare în materie de audit este fluctuant. Prin urmare, ipoteza de

cercetare conform căreia gradul de conformare al companiilor în materie de audit intern, din perspectiva guvernancei corporative, este influențat de modelul de guvernance corporativă adoptat este validată.

Concluzii

Analiza conceptuală efectuată evidențiază, pe de o parte, fațetele pluridimensionale ale auditului intern în contextul guvernancei corporative iar, pe de altă parte, interesul și importanța gradului de conformare al companiilor cotate la BVB cu guvernance corporativă.

Cercetarea gradului de conformare al companiilor din industria de petrol și gaze cu prevederile secțiunii B *Sistemul de gestiune a riscului și de control intern* din cadrul Declarației de conformitate *Aplici sau Explici* a evidențiat o evoluție eterogenă, la nivelul companiilor analizate, în perioada 2017-2022. Astfel, gradul de conformare al companiilor în materie de audit intern nu s-a îmbunătățit, odată cu adoptarea CGC.

Dintre companiile incluse în eșantion, la nivel individual, s-au remarcat OMV Petrom S.A. și Transgaz S.A. având cele mai ridicate niveluri de conformitate. La polul opus se situează Rompetrol Rafinare S.A., care prezintă în general cel mai redus grad de conformare.

Din punct de vedere secvențial, prevederilor referitoare la responsabilitatea privind monitorizarea eficacității sistemelor de control intern și managementul riscurilor (B.7 și B.8) li s-au conformat, în general, toate companiile analizate. De asemenea, majoritatea companiilor au prezentat un grad ridicat de conformare cu evaluările periodice ale sistemului de control intern (B.11). Cu toate acestea, au existat diferențe semnificative între companii în ceea ce privește conformarea cu anumite prevederi, precum B.5, unde Romgaz S.A. și Transgaz S.A. au prezentat un grad ridicat de conformare, iar Rompetrol Rafinare S.A. a avut un grad de conformare foarte redus.

Acesta relevă importanța continuării eforturilor de îmbunătățire a practicilor de guvernance corporativă și de conformitate în cadrul companiilor, pentru a asigura un mediu de afaceri transparent, responsabil și sustenabil.

Din perspectiva modelelor de guvernance corporativă adoptate de către companiile analizate, rezultatele au relevat că cele administrate pe modelul dualist și-a îmbunătățit progresiv gradul de conformare în materie de audit intern odată cu adoptarea CGC. În acest caz, s-a remarcat OMV Petrom S.A. În cazul celorlalte companii, administrate pe modelul unitar de guvernance, gradul de conformare în materie de audit este fluctuant.

În contextul unui mediu economic global instabil, rezultatele cercetării conturează la nivelul companiilor analizate, necesitatea de continuare a eforturilor de conformare în materie de audit intern cu CGC, iar la nivelul mediului profesional, de reglementare și socio-economic, inițiative de îmbunătățire și consolidare a bunelor practici de guvernance corporativă privind auditul intern. Aceste demersuri vor contribui la consolidarea unui cadru de relaționare transparent, coerent, credibil și sustenabil, cu investitorii și părțile interesate.

Ca direcții de cercetare viitoare, ne propunem extinderea analizei privind conformarea companiilor din alte industrii la cerințele BVB privind auditul intern.

Cu privire la limitele cercetării, considerăm că una dintre limite este lipsa informațiilor disponibile public, pentru perioadele anterioare și ulterioare analizei. Însă, apreciem că perioada supusă investigației include evenimentele socio-economice importante la nivel global, care au avut un impact semnificativ asupra companiilor din industria de petrol și gaze, din punct de vedere al expunerii la riscuri.

Recunoaștere: Această lucrare a fost co-finanțată de Academia de Studii Economice din București, în cadrul programului doctoral.

BIBLIOGRAFIE

1. Albu, C.N., Girbină, M.M. (2015). Compliance with corporate governance codes in emerging economies. How do Romanian listed companies “comply-or-explain”?, *Corporate Governance*, Vol. 15 No. 1, pp. 85-107. <https://doi.org/10.1108/CG-07-2013-0095>
2. Alfalah, A.A., Muneer, S., Hussain, M. (2022) An empirical investigation of firm performance through corporate governance and information technology investment with mediating role of corporate social responsibility: Evidence from Saudi Arabia telecommunication sector, *Frontiers in Psychology*, Vol. 13, pg 1-11, <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.888888>

- information.ro/wos/woscc/full-record/WOS:000838293400001
3. Alzeban, A. (2015). Influence of audit committees on internal audit conformance with internal audit standards, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 30 No. 6/7, pp. 539-559. <https://0410eg3pv-y-https-doi-org.z.e-nformation.ro/10.1108/MAJ-12-2014-1132>
 4. Bursa de Valori București (2015) Codul de Guvernare Corporativă. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/info/Rapoarte/Diverse/RO_Cod%20Guvernanta%20Corporativa_WEB_revised.pdf> [Accesat: 09.04.2024]
 5. Camera Auditorilor din România (2017), Hotărârea Consiliului CAFR nr. 111/2017 privind adoptarea integrală Normelor obligatorii din Cadrul internațional de practici profesionale ale auditului intern, ediția 2017 (IPPF 2017) emise de Institutul Auditorilor Interni (Global II).
 6. Conpet S.A. (2017). Raport Anual 2017. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont18/COTE_20180427074405_Raport-an-2017-pentru-IRIS-BVB-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 7. Conpet S.A. (2018). Raport Anual 2018. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont19/COTE_20190424075517_COTE-24-04-2019-BVB-Raport-Anual-2018-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 8. Conpet S.A. (2019). Raport Anual 2019. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont20/COTE_20200430074748_COTE-30-04-2020-Raport-administratori-2019-BVB-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 9. Conpet S.A. (2020). Raport Anual 2020. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont21/COTE_20210429072030_COTE-29-04-2021-BVB-Raport-anual-2020-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 10. Conpet S.A. (2021). Raport Anual 2021. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont22/COTE_20220429072611_COTE-29-04-2022---Raport-anual-2021-BVB-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 11. Conpet S.A. (2022). Raport Anual 2022. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont23/COTE_20230428072556_COTE-28-04-2023---Raport-anual-2022-BVB-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 12. Crina, S. (2016). The Impact of Adopting Corporate Governance Principles in Romania: Economic Performance or Just Good Practices?, *Entrepreneurship, business and economics*, Vol 3-2, pp181-189, DOI 10.1007/978-3-319-27573-4_12
 13. El-Sayed Ebaid, I. (2011), Internal audit function: an exploratory study from Egyptian listed firms, *International Journal of Law and Management*, Vol. 53 No. 2, pp. 108-128. <https://0410ejqfz-y-https-doi-org.z.e-nformation.ro/10.1108/17542431111119397>
 14. Feleagă N., Feleagă L., Dragomic V. și Bigioi A. (2011). Guvernarea corporativă în economiile emergente: cazul României. *Economie Teoretică și Aplicată*, XVIII(9), pp. 3-15
 15. Khan, U., Liu, W.L. (2023) The role of internal auditing on corporate governance: its effects of economic and environmental performance, *Environmental Science and Pollution Research*, Vol. 30, Issue 52, pp. 112877-112891
 16. Oil Terminal S.A. (2017). Raport Anual 2017. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont18/OIL_20180426072256_Raport-Anual.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 17. Oil Terminal S.A. (2018). Raport Anual 2018. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont19/OIL_20190424151311_Raport-anual.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 18. Oil Terminal S.A. (2019). Raport Anual 2019. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont20/OIL_20200423205446_Raport-Anual-2019.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 19. Oil Terminal S.A. (2020) Raport Anual 2020. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont21/OIL_20210426154237_Raport-anual-2020.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 20. Oil Terminal S.A. (2021). Raport Anual 2021. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont22/OIL_20220427161826_Raport-anual-2021-OIL-TERMINAL.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 21. Oil Terminal S.A. (2022). Raport Anual 2022. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont23/OIL_20230427175932_Raport-anual-2022-OIL-TERMINAL.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 22. OMV Petrom S.A. (2017). Raport Anual 2017. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont18/SNP_20180427101146_Raport-Anual-si

- plati-catre-guverne-2017-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
23. OMV Petrom S.A. (2018). Raport Anual 2018. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont19/SNP_20190419171013_Rapoarte-anuale-situatii-financiare-si-plati-catre-guverne.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 24. OMV Petrom S.A. (2019). Raport Anual 2019. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont20/SNP_20200427151712_Rapoarte-anuale-situatii-financiare-si-plati-catre-guverne.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 25. OMV Petrom S.A. (2020). Raport Anual 2020. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont21/SNP_20210427162254_Rapoarte-anuale-situatii-financiare-si-plati-catre-guverne.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 26. OMV Petrom S.A. (2021). Raport Anual 2021. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont22/SNP_20220427214045_Rapoarte-anuale-situatii-financiare-si-plati-catre-guverne.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 27. OMV Petrom S.A. (2022). Raport Anual 2022. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont23/SNP_20230426212138_Rapoarte-Anuale-Situatii-Financiare-Raport-privind-platile.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 28. Parlamentul României (2017) Legea nr. 162/2017 din 6 iulie 2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare, Monitorul Oficial nr.58/12.07.2017 anuale consolidate și de modificare a unor acte normative
 29. Parlamentul României (1990) Legea societăților comerciale nr. 31/1990 privind societățile comerciale, cu modificările și completările ulterioare
 30. Rehman, A. (2021). Can Sustainable Corporate Governance Enhance Internal Audit Function? Evidence from Omani Public Listed Companies. *Journal of Risk and Financial Management* 14(11): 537, <https://doi.org/10.3390/jrfm14110537>
 31. Rompetrol Rafinare S.A. (2017). Raport Anual 2017. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont18/RRC_20180427180302_Raport-Anual-2017.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 32. Rompetrol Rafinare S.A. (2018). Raport Anual 2018. [online] Disponibil la: https://bvb.ro/infocont/infocont19/RRC_20190425110934_Raport-Anual-2018.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 33. Rompetrol Rafinare S.A. (2019). Raport Anual 2019. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont20/RRC_20200430122910_Raport-anual-2019.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 34. Rompetrol Rafinare S.A. (2020). Raport Anual 2020. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont21/RRC_20210429131356_RRC---Raport-Anual-2020-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 35. Rompetrol Rafinare S.A. (2021). Raport Anual 2021. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont22/RRC_20220429131501_RRC---Raport-anual-2021-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 36. Rompetrol Rafinare S.A. (2022). Raport Anual 2022. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont23/RRC_20230428131751_RRC---Raport-anual-2022-RO.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 37. Rogoz M.E., Stoica, D.A. (2022). Compliance with the provisions of the Corporate Governance Code by companies listed on the Romanian capital market with respect to the formation and functioning of audit committees, *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, Vol. 15, pp. 737-748, DOI 10.2478/picbe-2021-0069
 38. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2017). Raport Anual 2017. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont18/SNG_20180427073402_Rezultate-financiare-An-2017---27-aprilie-2017.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 39. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2018). Raport Anual 2018. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont19/SNG_20190425143523_Raportul-administratorilor-2018.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 40. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2019). Raport Anual 2019. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 41. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2020). Raport Anual 2020. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont21/SNG_20210427163510_Raportul-anual-2020.pdf> [Accesat 09.04.2024]
 42. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2021). Raport Anual 2021. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont22/SNG_20220428215142_Raportul-anual-2021.pdf> [Accesat 09.04.2024]

43. S.N.G.N. Romgaz S.A. (2022). Raport Anual 2022. [online] Disponibil la: <https://bvb.ro/infocont/infocont23/SNG_20230426165432_Raport-anual-2022.pdf> [Accesat 09.04.2024]
44. Tumwebaze, Z., Mukyala, V., Ssekiziyivu, B., Tirisa, C. B., Tumwebonire, A., & Ntim, C. G. (2018). Corporate governance, internal audit function and accountability in statutory corporations. *Cogent Business & Management*, 5(1).
<https://doi.org/10.1080/23311975.2018.1527054>
45. Vadasi, C., Bekiaris, M. and Andrikopoulos, A. (2019) Corporate governance and internal audit: an institutional theory perspective, *Corporate Governance*, Vol. 20 No. 1, pp. 175-190.,
<https://0410ejqfz-y-https-doi-org.z-e-nformation.ro/10.1108/CG-07-2019-0215>